

over onderwijs

Nederland is rijp voor andere schooltijden
Barneveld doorbreekt christelijk monopolie

Universumscholen een succes: meer bètaleerlingen

Haal meer uit jezelf met de opleidingen van Magistrum

Masteropleiding
nu NVAO
geaccrediteerd!

Opleidingen

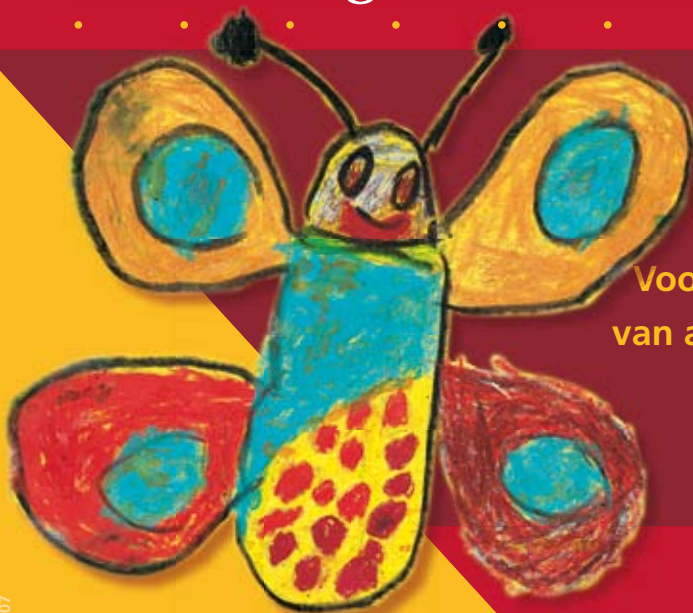
- › Master Leadership in Education
- › Opleiding tot Schoolleider PO, basisbekwaamheid
- › Opleiding tot Schoolleider PO, vakbekwaamheid
- › Opleiding voor Schoolleider PO, doorstroomtraject
- › Opleiding Directeur van Buiten
- › Opleiding Middenmanager PO

Meer informatie Download de brochure of bezoek een voorlichtingsbijeenkomst. Zie voor data: www.magistrum.nl.

Magistrum. Meester in onderwijskundig leiderschap

W.
magistrum

De Re-integratie AdviesDesk Onderwijs

045-579 8181

Voor al uw vragen op het gebied
van arbo, verzuim en re-integratie

E-mail: rado@vfpf.nl

www.vfpf.nl

Vervangingsfonds

Inhoud

8

Roep om openbaar vo

In Barneveld, van oudsher een christelijk bolwerk, klinkt de roep om openbaar voortgezet onderwijs steeds luider.

10

Nieuwe schooltijden

Tijden veranderen en daarom lijkt het logisch om ook andere schooltijden in te voeren. Maar dat is nog niet eenvoudig.

16

Bètatechniek: niet alleen voor nerds

Op Universumscholen kiezen meer leerlingen – en vooral ook meisjes – voor de N-profielen.

20

Lokalen worden frisser

Het begin is er. Na alle aandacht vorig jaar voor de muffe lucht in schoollokalen, krijgen alle scholen nu bezoek van de GGD.

En verder

4 In het kort

5 Commentaar

6 In het kort

7 Pabo-diploma openbaar onderwijs

12 Het Gebouw: Groningen

14 Kansen met combinatiefuncties

18 De vijf vragen: Ulvenhout

23 Ten voeten uit: Paul Janssen

24 Opleiding leraarplus

27 Gelijk en ongelijk

28 In de praktijk: Leiden

31 Krimpcijfers in Limburg

In het kort

Imago en de rol van de leerkracht

Omdat veel scholen actief werken aan hun imago, heeft VOS/ABB een workshop ontwikkeld over 'Imago en de rol van de leerkracht'. VOS/ABB-adviseur Annelies Schrijver en zelfstandig adviseur Anke van Luyt verzorgen deze workshop samen. Onlangs deden ze dat voor het eerst op een netwerkbijeenkomst voor bovenscholse directies in Groningen en Friesland, en met succes.

Annelies Schrijver en Anke van Luyt: 'Bewustwordingsproces'.

Schrijver: "Leerkrachten beseffen vaak niet dat zij een grote rol spelen in de beeldvorming van de school. Ze zitten – ook buiten school - in allerlei netwerken en hun uitstraling en gedrag zijn een bepalende factor als het gaat om imagovorming. Daarom is het van belang dat alle personeelsleden van een school weten waar de school voor staat en hoe ze dat

kunnen uitdragen naar leerlingen, ouders en anderen". Vooral de eerste indruk die mensen krijgen als ze een school binnenkomen, is enorm belangrijk. "Het zit 'm in houding en gedrag, maar ook in kleding", zegt Schrijver. "Maar hoe verander je daar iets in? Zijn kledingvoorschriften bijvoorbeeld in strijd met het openbare

karakter van een school? Daarover hebben we het in deze workshop. Het gaat om een bewustwordingsproces."

Schrijver verzorgt een presentatie met als titel 'De leerkracht als pr-machine'. Anke van Luyt, die veel politici en *captains of industry* adviseert, geeft praktische tips om een goede eerste indruk te maken.

Deze workshop is heel geschikt voor een personeels- of studiedag. Belangstelling? Bel of mail dan met Annelies Schrijver, 06-22939679 of aschrijver@vosabb.nl.

Scholen van start in 'Kulturhus'

De Vleugelschool dok Zuid in Apeldoorn is van start gegaan. De Vleugelschool omvat drie basisscholen, die onderdeel uitmaken van een veel groter complex, met kinderdagverblijf, peuterspeelzaal en buitenschoolse opvang. De komende maanden betrekken ook de bibliotheek, het wijkcentrum, de wijkraad, een Centrum voor Jeugd en Gezin, huisartsen en een apotheek het nieuwe gebouw. Dok Zuid is dan het grootste 'Kulturhus' van Gelderland.

De nieuwgebouwde voorziening moet een impuls geven aan de woonwijk Zuid in Apeldoorn. De drie basisscholen die hier onderdak hebben gevonden zijn de openbare basisschool De Reiziger, de katholieke basisschool Sebastiaan en de pc-school Het Kompas. De feestelijke opening van het multifunctionele centrum is gepland op 10 oktober.

Laptop nu extra voordelig

Met een speciaal zomerprijsje is de laptop uit de ledenactie van VOS/ABB nog voordeliger. Hij kost nu 355,81 euro inclusief btw. Leerlingen en personeel van de bij VOS/ABB aangesloten scholen kunnen de Acer-laptop voor deze prijs bestellen bij Purchase-It. Veel scholen hebben al van dit aanbod gebruikgemaakt en de reacties op de laptop zijn positief.

Dezelfde computerleverancier, waarmee VOS/ABB een contract heeft gesloten, heeft nu ook voordelige beveiligingssoftware voor scholen. U koopt één schoollicentie van G-Data, waarmee alle computers in de school beveiligd kunnen worden.

Meer informatie over deze aanbiedingen vindt u op de websites www.purchase-it.nl/scholierenlaptop en www.purchase-it.nl/gdataschoollicenties.

Sharon Dijksma in jaarverslag VOS/ABB

Het jaarverslag van VOS/ABB over 2008 is medio juni verschenen. Het bevat dit keer – behalve de gebruikelijke jaarcijfers – ook een column van Sharon Dijksma en een serie interviews met andere kopstukken uit politiek en onderwijs.

Dijksma schrijft over de kracht van de diversiteit in het openbaar onderwijs. In hetzelfde jaarverslag staan ook interviews met onder anderen de Amsterdamse stadsdeelvoorzitter

Ahmed Marcouch ('Integratie start op school'), Kete Kervezee (voorzitter PO-Raad), Sjoerd Slagter (voorzitter VO-raad) en Rob Limper (directeur van de Vereniging Openbaar Onderwijs). Ook twee schoolbestuurders zijn gevraagd naar hun ervaringen met het openbaar onderwijs in de veranderende samenleving. Dat zijn Albert Helder, algemeen directeur van Onderwijsgroep Fier, een bestuur dat actief is op het Friese platteland, en John van der Vegt van de Almeerse Scholen Groep, een groot bestuur in een groeigemeente. Al deze bijdragen maken het jaarverslag tot een boeiend boekwerkje. Het is inmiddels aan alle leden toegestuurd, maar u kunt het altijd (bij)bestellen bij VOS/ABB. Stuur daarvoor een mailtje naar Irene Smit: ismit@vosabb.nl.

Eerste school aangesloten op BRON

Openbare basisschool De Dennenkamp in Ommen is als eerste basisschool in Nederland aangesloten op het Basisregister Onderwijs (BRON). Dit is het nieuwe register waarin de leerlinggegevens van alle basisscholen komen te staan. BRON neemt de rol van PGNPO in de gegevensuitwisseling over. Uiteindelijk worden alle 7700 basisscholen aangesloten op dit systeem.

Dit vloeit voort uit de Wet onderwijsnummer. Elke leerling die in Nederland bekostigd onderwijs volgt, krijgt een persoonsgebonden nummer. De scholen verzamelen deze nummers met de daaraan gekoppelde persoonsgegevens, die vervolgens worden opgeslagen in het Basisregister Onderwijs (BRON). De bedoeling van het persoonsgebonden nummer is om op termijn de administratieve last van scholen te verlichten. Scholen hoeven dan hun gegevens aan steeds minder partijen te leveren, omdat de IB-Groep de gegevens via BRON verstrekt. Alle scholen werken inmiddels aan de voorbereidingen voor de aansluiting op BRON. Volgens plan zijn ze in de tweede helft van 2010 allemaal aangesloten.

In de laatste fase moet de school onder begeleiding van PGNPO de PGN-scans doorlopen. Tijdens deze scans moet de school de burgerservicenummers van haar leerlingen registreren en controleren of de gegevens correct zijn. Op obs De Dennenkamp is dit proces nu afgerond zodat de aansluiting op het nieuwe systeem gerealiseerd kon worden. Direct na De Dennenkamp sloot obs Vinkenbuurt, ook in de gemeente Ommen, als tweede school aan op BRON.

De Dennenkamp en De Vinkenbuurt hebben dezelfde directie en worden beide bestuurd door Openbaar Onderwijs Zwolle en Regio (OOZ). De aansluiting van de eerste scholen kreeg een feestelijk tintje. Rita Damhof, voorzitter van het College van Bestuur, ontving bloemen van Meint de Vries, relatiemanager Primair Onderwijs.

Meer informatie over de invoering van het persoonsgebonden nummer en de aansluiting op BRON staat op www.bron.nl.

Commentaar

Openbaar onderwijs? Vanzelfsprekend!

Openbaar onderwijs moet overal vanzelfsprekend zijn, maar de praktijk is weerbarstiger. Dat blijkt in Barneveld. Van oudsher is er in die gemeente en wijde omgeving alleen aanbod van christelijk voortgezet onderwijs. Er zijn wel openbare basisscholen, maar bij de doorstroming naar het vervolgonderwijs komen de ouders voor een lastig dilemma te staan: hun kind van 12 jaar dagelijks

15 kilometer of meer laten reizen naar een openbare vo-school in Amersfoort, Ede of Harderwijk, of kiezen voor christelijk onderwijs. Anno 2009 willen ouders een echte onderwijskeuze. Ik begrijp daarom heel goed dat er actie wordt gevoerd in Barneveld. Er hangen opvallende blauwe posters met 'Kies voor keuze' en 'openbaar voortgezet onderwijs'. Het doet mij goed dat VOS/ABB daar een bijdrage aan heeft mogen leveren. Want openbaar en algemeen toegankelijk onderwijs moet voor iedereen in Nederland bereikbaar zijn. De overheid is zelfs verplicht daarvoor te zorgen. Op vragen van het (christelijk) Nederlands Dagblad zei emeritus-hoogleraar onderwijsrecht Dick Mentink van de Erasmus Universiteit Rotterdam onlangs dat de minister een gemeente desnoods kan dwingen om een openbare vo-school te stichten. Daarnaast ben ik erg blij met de recente brief van staatssecretaris Dijksma aan de Tweede Kamer, over haar plan om het stichten van een openbare basisschool door zelfstandige stichtingsbesturen mogelijk te maken. Daar hebben wij ons samen met de VOO hard voor gemaakt.

Ik ben benieuwd hoe het straks afloopt in Barneveld, nu daar – hoe toepasselijk – de knuppel in het hoenderhok is gegooid. VOS/ABB blijft de zaak op de voet volgen. In dit nummer leest u er op pagina 8 en 9 meer over.

Theo Hooghiemstra

In het kort

Bèta-meisje Désiree mag naar Space Camp in VS

Désiree Oudenaarden (16) uit Rotterdam is uit 350 kandidaten gekozen om naar het International Space Camp van de NASA in de Verenigde Staten te gaan. Ze won met glans de finale waarin de laatste drie meisjes in het televisieprogramma van Paul de Leeuw op hun kennis werden getest. Désiree zit in de vierde klas atheneum van het openbare Gemini College in Ridderkerk, een school die deelneemt aan het Universum Programma van het Platform Bètatechniek. Universumscholen besteden extra aandacht aan de bètavakken. Het Gemini College doet al enkele jaren mee met een 'new science'-programma voor de onderbouw van havo en atheneum. "Ook sluiten we aan bij activiteiten als de Eureka Cup en de Lego-league. Daar heeft Désiree ook aan meegedaan", vertelt directeur Erica van Buuren. Jaarlijks mogen vanuit 25 landen één jongen en één meisje van 15 tot 18 jaar naar het Amerikaanse Space Camp. Aanvankelijk was er in Nederland weinig belangstelling van vrouwelijke kandidaten. Daarom werd het programma van Paul de Leeuw ingeschakeld, waarna ineens 350 meisjes zich aanmeldden. Désiree: "Ik had me al direct opgegeven, dus voor mij werd de kans kleiner toen er ineens zoveel meisjes bij kwamen. Maar gelukkig werd ik op mijn motivatiebrief toch geselecteerd voor de show van Paul de Leeuw en ik ben heel blij dat ik ook nog gewonnen heb! Ik heb er heel veel zin in om naar

Désiree (rechts) doorstaat tijdens het programma 'Mooi weer De Leeuw' een laatste test. (Foto: Fred de Groot).

Amerika te gaan, we krijgen daar echt een spannend programma, een soort astronautentraining".

Na haar atheneum wil Désiree, die nu al actief is in de sterrenwacht van Rotterdam, ruimtevaarttechniek gaan studeren in Delft. "Ik ben echt geen nerd, maar ik vind biologie, natuurkunde en scheikunde heel leuke vakken en het gaat me ook best goed af".

Op pagina 16 van dit nummer meer over het Universum Programma en het Platform Bètatechniek.

Andrew Niemeijer van het Atlas College: genomineerd.

Leraar van het Jaar

De nominaties voor de titel Leraar van het Jaar zijn bekend. Er zijn drie leerkrachten uit het primair onderwijs geselecteerd en drie uit het voortgezet onderwijs. Ze zijn bij de Stichting Beroepskwaliteit Leraren (SBL) aangemeld door hun leerlingen, ouders en collega's. De SBL wil met deze verkiezing bijdragen aan het positieve imago en de ontwikkeling van kwaliteit in de beroepsgroep.

Drie leden van VOS/ABB hebben een genomineerde leraar binnen hun muren. Het zijn Godelinde van der Heiden van de 1e Amstelveense Montessorischool, Riny Mannheims van obs De Piramide in Heerlen en Andrew Niemeijer van het Atlas College in Hoorn. Op 3 oktober - tijdens de Nationale Onderwijsweek - wordt de winnaar van de titel Leraar van het Jaar 2009 bekendgemaakt.

Inspirerend minisymposium in Hogeschool Rotterdam

Dijksma neemt pabo-diploma openbaar onderwijs in ontvangst

“De eerste zichtbare vrucht van onze nauwe samenwerking met de Vereniging Openbaar Onderwijs.” Zo omschreef VOS/ABB-directeur Theo Hooghiemstra het pabo-diploma openbaar onderwijs, dat op donderdag 28 mei tijdens een minisymposium in de Hogeschool Rotterdam officieel werd overhandigd aan staatssecretaris Sharon Dijksma van OCW.

VOS/ABB en de Vereniging Openbaar Onderwijs (VOO) hebben voor de ontwikkeling van het pabo-diploma openbaar onderwijs samengewerkt met een aantal hogescholen. Zes pabo's bieden vanaf het komende studiejaar een speciaal programma aan, dat gericht is op het behalen van het nieuwe diploma. Drie andere pabo's staan daar ook positief tegenover en zullen het programma in een later stadium zeer waarschijnlijk ook gaan aanbieden. Het nieuwe studieprogramma is onder meer gebaseerd op de kernwaarden van het openbaar onderwijs, zoals die zijn verwoord in het boekje 'Over openbaar onderwijs', dat het 10-jarige VOS/ABB vorig najaar tijdens het jubileumcongres in Singer Laren heeft gepresenteerd.

Actieve pluriformiteit

Tijdens het minisymposium in de Hogeschool Rotterdam, dat werd geleid door directeur Rob Limper van de VOO, zei VOS/ABB-directeur Theo Hooghiemstra dat het nieuwe diploma het openbaar onderwijs de kans geeft zich duidelijker op de onderwijsmarkt te positioneren. “Vooral omdat we vinden dat we iets overeen te houden hebben: actieve pluriformiteit, onderwijs voor alle kinderen, aandacht voor waarden en normen of hoe u het maar wilt noemen. Het openbaar onderwijs voegt veel toe aan deze samenleving. Samen met de Vereniging Openbaar Onderwijs pakken wij deze uitdaging op.”

Voorzitter Doekle Terpstra van de HBO-raad onderstreepte met zijn aanwezigheid op het minisymposium het belang dat hij aan het nieuwe pabo-diploma hecht. Als overtuigd christen, die voor zijn eigen kinderen niet voor christelijk onderwijs koos, ging hij in op het belang van godsdienst en levensbeschouwing in het openbaar onderwijs. “Godsdienst moeten we niet ontkennen maar onderkennen. Je bent nooit de school van het niets! Dit diploma maakt de eigen identiteit van het openbaar onderwijs duidelijk. Belangrijk onderdeel daarvan is dat kinderen met verschillende godsdienstige en levensbeschouwelijke achtergronden elkaar ontmoeten en met en van elkaars verschillen kunnen leren. Ik koos voor mijn eigen kinderen bewust niet voor een protestants-christelijke school, omdat ik vond dat die te veel exclusiviteit uitstraalde.”

Tolerantie en respect

Directeur Wim Blok van het Bestuur Openbaar Onderwijs Rotterdam (BOOR) stipte het belang van actieve pluriformiteit aan door te zeggen dat leerkrachten en leerlingen in het

Theo Hooghiemstra, Sharon Dijksma en Rob Limper presenteren het pabo-diploma openbaar onderwijs.

openbaar onderwijs 'niet moeten vervallen in neutraliteit naar elkaar toe'. Het is volgens hem de uitdaging van het openbaar onderwijs om 'met actieve pluriformiteit de tolerantie en het wederzijds respect groter te maken, niet alleen in de school maar ook daarbuiten'.

Bestuurslid Gerard van Drielen van de Hogeschool Rotterdam zei ook dat het pabo-diploma openbaar onderwijs van groot belang is in het licht van de grote diversiteit van de huidige maatschappij, waarbij hij zich specifiek richtte op de samenleving in een grote stad als Rotterdam. “Er moet ruimte zijn voor alle verschillende achtergronden. Ieder talent moet zich in deze stad kunnen ontplooiën. We komen er nooit als we segmenterend blijven denken.”

Ook directeur Cor de Raadt van de faculteit Educatie van de hogeschool INHolland deed mee aan het minisymposium. Hij onderstreepte vanuit zijn persoonlijke protestants-christelijke achtergrond het belang van het pabo-diploma openbaar onderwijs.

De VOO heeft aan alle openbare besturen voor primair onderwijs, de daarbij aangesloten scholen en alle pabo's de brochure 'DAAROM! Openbaar onderwijs verbindt' toegestuurd. Op www.vosabb.nl (homepage) vindt u een leaflet met informatie over het pabo-diploma openbaar onderwijs.

Openbaar voortgezet onderwijs

Heel veel media-aandacht dit voorjaar voor Barneveld. Het ontbreken van openbaar voortgezet onderwijs in deze gemeente met rond de 50.000 inwoners werd uitgebreid belicht in krantenartikelen en televisieprogramma's. De Initiatiefgroep Openbaar Voortgezet Onderwijs Barneveld, die door VOS/ABB wordt begeleid, wil het christelijk monopolie in de regio doorbreken.

Ouders in Barneveld en omgeving die de voorkeur geven aan een openbare vo-school, zijn al jaren aangewezen op Amersfoort, Ede of Harderwijk, plaatsen die op 15 tot 25 kilometer afstand liggen. In Barneveld zelf is alleen protestants-christelijk voortgezet onderwijs. De initiatiefgroep wil meer keuzemogelijkheden.

Het team Communicatie en Marketing van VOS/ABB heeft voor de Initiatiefgroep OVO Barneveld duizend posters laten drukken. Deze posters, met het motto 'Kies voor keuze', zijn vorige maand onder meer via de openbare basisscholen in Barneveld en omliggende dorpen verspreid. De leerlingen van de groepen 6 en 7 kregen de poster mee naar huis en konden toegangskarten voor de plaatselijke overdekte speeltuin SchatEiland winnen als zij hun poster zo opvallend mogelijk voor het raam hingen. Burgemeester Jos Houben van Barneveld reikte de prijzen op maandag 8 juni uit. De postercampagne viel samen met een behoeftepeiling onder ouders naar openbaar voortgezet onderwijs in opdracht van het Barneveldse gemeentebestuur. De uitslag van deze behoeftepeiling, uitgevoerd door bureau ITS in Nijmegen, wordt deze zomer verwacht.

Media-aandacht

Nadat VOS/ABB een persbericht over de publiciteitscampagne had verstuurd, is het initiatief in de lokale, regionale en landelijke media belicht. De Volkskrant publiceerde er een uitgebreid artikel over, dagblad Trouw deed hetzelfde en ook het christelijke Nederlands Dagblad besteedde ruim aandacht aan het Barneveldse initiatief. Het NOS Jeugdjournaal maakte er een item over, de initiatiefnemers waren te horen en te zien op de regionale zender Omroep Gelderland en ook de actualiteitenrubriek EénVandaag en de TROS Nieuwsshow op Radio 1 wisten Barneveld te vinden.

Een van de openbare basisscholen die de media veelvuldig over de vloer kregen, is Het Startblok in Achterveld. Dit dorp behoort weliswaar tot de aangrenzende gemeente Leusden in de provincie Utrecht, maar ook Achterveld, op slechts 6 kilometer van Barneveld, zou baat hebben bij openbaar vo in deze Gelderse gemeente. Dit vertelt directeur Marianne Kuiper van Het Startblok: "Het dorp Barneveld heeft vijf openbare basisscholen, maar daar houdt het niet op. De gemeente Barneveld is een uitgestrekt gebied met ongeveer

50.000 inwoners en wil groeien naar 70.000. Eromheen liggen veel dorpen die ook openbare basisscholen hebben. Bovendien is er niet alleen vanuit de hoek van de openbare basisscholen interesse voor een ander soort voortgezet onderwijs, maar ook onder katholieke ouders."

Kuiper wijst erop dat er in Barneveld tot nu toe alleen protestants-christelijk of streng-christelijk voortgezet onderwijs is, waardoor er in feite sprake is van een monopolie-positie. "In het licht van de vrijheid van onderwijs, zoals die is vastgelegd in artikel 23 van de Grondwet, is dat op zijn minst een vreemde situatie. Het motto 'Kies voor keuze' is daarom ook zo goed. Dat maakt duidelijk dat wij niet tegen de aanwezigheid van christelijke vo-scholen zijn, maar voor keuzevrijheid!"

De Achterveldse schooldirecteur is ook ouder. Omdat zij haar eigen kinderen na de basisschoolleeftijd graag naar een school in de buurt wilde sturen, koos ze voor het christelijke Johannes Fontanus College in Barneveld, maar daar had ze persoonlijk wel moeite mee. "Christelijke scholen staan voor een bepaalde identiteit, en dat recht hebben ze. Maar in Barneveld, waar nog een streng regime van geloof heerst, blijft het niet bij het vertellen van de Bijbelverhalen. Er wordt niet alleen twee keer per dag gebeden, er wordt ook godsdienstonderwijs gegeven waar het christendom nadrukkelijk het uitgangspunt is. Als er al iets over de islam wordt verteld of over de evolutietheorie, is dat altijd vanuit het licht van het christelijk geloof. Schoolfeesten zijn er niet. Muziek en dans zijn volledig uit den boze. Ook worden er bepaalde boeken niet gelezen."

Pro '98

Het initiatief voor openbaar voortgezet onderwijs kwam niet van haar, vertelt directeur Kuiper van Het Startblok, maar van de Barneveldse politiek. "De partij Pro '98, een samenwerkingsverband van PvdA en D66, heeft om zich heen gekeken en gezegd dat het idee voor een openbare middelbare school in de gemeentepolitiek steevast van tafel is geveegd." Ze wijst erop dat het door CDA en ChristenUnie gedomineerde

'Gelet op artikel 23 is dit een vreemde situatie'

'Er zijn leerlingen die zich er echt niet thuis voelen'

doorbreekt christelijk monopolie

gemeentebestuur zich altijd op het standpunt heeft gesteld dat bij de christelijke scholen voor voortgezet onderwijs iedereen welkom was. "Maar welkom zijn is iets heel anders dan je welkom voelen. Voor dat laatste zijn twee partijen nodig. Er zijn leerlingen die zich er echt niet thuis voelen. Je maakt als ouders en als kind de keus om niet zo ver te fietsen, maar ik realiseerde me niet toen mijn dochters naar het Fontanus College gingen, dat er veel meer aan vastzat dan alleen de Bijbelverhalen. Spijt ervan heb ik niet, maar als toentertijd de keus er was geweest, waren ze absoluut naar openbaar voortgezet onderwijs gegaan."

Kuiper benadrukt dat het Fontanus College 'heel open' tegenover het Barneveldse initiatief staat. "Ik denk dat dat heel verstandig van ze is, want geen enkele school is gebaat bij een monopoliepositie. Het Fontanus heeft twee keer een heel forse uitbreiding doorgemaakt. De school heeft inmiddels meer dan 2500 leerlingen en kan niet meer uitbreiden op de huidige locatie. Ook daarom is het nu een heel goed moment om erover na te denken of we in Barneveld en omgeving wat anders willen."

Omliggende besturen steunen Barnevelds initiatief

De besturen van het openbaar voortgezet onderwijs in Amersfoort, Ede en Harderwijk steunen het initiatief voor een openbare vo-school in Barneveld. In een gezamenlijke verklaring, die op 22 april tijdens een persconferentie werd gepresenteerd, staat dat ze het wenselijk achten dat ook ouders in Barneveld en omgeving de mogelijkheid krijgen om dicht bij huis voor openbaar voortgezet onderwijs te kiezen. Die optie mag naar de mening van de besturen, de initiatiefgroep en VOS/ABB niet gepaard gaan met de noodzaak de kinderen tot ver buiten de gemeentegrenzen te laten reizen, zoals dat nu noodgedwongen gebeurt. De betrokken besturen hebben met elkaar afgesproken dat de Onderwijsgroep Amersfoort als eerste in aanmerking komt om tot uitvoering van het initiatief over te gaan. In tweede instantie zijn Ede en Harderwijk bereid om hierbij te helpen.

Marianne Kuiper van Het Startblok: 'Kies voor keuze is een goed motto'.

'Andere schooltijden zijn de

Nederland is toe aan andere schooltijden voor het basisonderwijs. Daar is de initiatiefgroep van het project Andere Tijden, die in september is opgericht, van overtuigd. Er zijn inmiddels drie modellen voor andere schooltijden ontwikkeld, waaronder het vijf-gelijke-dagen-model. De schooldirecties hebben er wel oren naar.

"Iedereen zal er aan moeten wennen, maar dit is wel de toekomst", zegt Jan Littink, die namens VOS/ABB deel uitmaakt van de initiatiefgroep. "De huidige schooltijden stammen nog uit het agrarische tijdperk, toen mensen tussen de middag warm aten en in de zomer de kinderen nodig hadden om het hooi binnen te halen", vervolgt hij. "Maar in de huidige samenleving eet bijna iedereen 's avonds warm, en bovendien werken steeds meer moeders ook buitenshuis. De traditionele schooldag past niet meer bij deze tijd".

Een tweede reden om de schooltijden aan te passen, is de verbeterde samenwerking tussen school en kinderopvang. Die samenwerking ontstond na de invoering van de motie Van Aartsen-Bos in 2007, die scholen opdroeg te zorgen voor buitenschoolse opvang. Anki Duin, projectleider van Andere Tijden, vertelt: "De contacten zijn er nu, en langzaam groeit het besef dat er een meerwaarde uit de samenwerking is te halen. Scholen en opvangorganisaties werken met dezelfde kinderen. Als ze hun programma's op elkaar afstemmen, kunnen ze het kind meer inhoud bieden."

Ten slotte hebben scholen steeds meer moeite om de overblijf goed te regelen. Deze tussenschoolse opvang valt niet onder de Wet Kinderopvang; evenmin is er een kwaliteitsnorm voor de overblijf. Vaak worden vrijwilligers ingezet, maar het blijft moeilijk om het goed te regelen. Ook omdat de moeders, die dit werk vroeger op zich namen, tegenwoordig vaak zelf elders werken.

Discussie aanzwengelen

"Wij wilden allereerst de discussie over de schooltijden aanzwengelen", zegt Anki Duin over het project Andere Tijden, waarin ook de branchevereniging van kinderopvangorganisaties participeert, en de belangenvereniging van ouders Boink. Dat gewenste debat kwam opmerkelijk snel op gang. Op de georganiseerde masterclasses over nieuwe schooltijden liep het storm. Er moesten extra bijeenkomsten worden ingelast. Inmiddels heeft de initiatiefgroep een argumentenkaart over

voor- en nadelen van de huidige schooltijden ontwikkeld, waarmee schoolbesturen en directies binnen hun schoolteams de discussie op gang kunnen brengen. De drie nieuwe modellen voor andere schooltijden zijn:

- Het vijf-gelijke-dagen-model, waarbij de kinderen elke dag van 8 tot 14 uur les hebben en tussendoor op school eten. Er is geen

vrije woensdagmiddag meer.

- Het bioritme-model, waarbij de lestijden worden afgestemd op het bioritme van kinderen. Volgens deze theorie leren kinderen het beste tussen 10 en 12 uur en tussen 14.30 en 16.30 uur. In de lange lunchpauze biedt de kinderopvang een programma met sport en cultuur aan.

- Het 7-tot-7-model (bijvoorbeeld de sterrenschool), waarin de school de gehele dag open is en in samenwerking met de opvang een geïntegreerd programma aanbiedt voor 51 weken per jaar.

Gesol

Anki Duin benadrukt dat het belang van het kind steeds voorop staat. "Kinderen hebben op dit moment te maken met allemaal verschillende vormen van opvang met steeds andere mensen: voorschoolse opvang, tussenschoolse

Bioritme in Groningen

"Je kunt niet zomaar de schooltijden veranderen", zegt Maria Jongsma, projectleider van 'Vensterschool van de toekomst' in Groningen. In het kader van dit project wil het openbaar onderwijs in Groningen in samenwerking met de partners binnen de (brede) vensterscholen iets doen aan de versnippering van de schooltijden. In eerste instantie is gekozen voor de invoering van het bioritme-model op twee basisscholen.

"We kiezen voor dit model, omdat je met een aanbod van sport- en cultuuractiviteiten in de lange lunchpauze meer kinderen bereikt. Ze zijn dan immers allemaal nog op school, terwijl ze niet allemaal naar de naschoolse opvang gaan", aldus Jongsma. Ze benadrukt dat het model niet in één klap is in te voeren. Ouders hebben instemmingsrecht in de MR, en daarnaast is het financieel niet eenvoudig, omdat er wel subsidie is voor naschoolse opvang, maar niet voor een verlengde middagpauze. Daarom begint Groningen in september voorzichtig met een overgangsjaar, waarin het ochtendprogramma van de scholen wordt aangepast en de extra activiteiten facultatief zijn. "Intussen houden we goed contact met de ouders, en onderzoeken we de mogelijkheden om de geldstromen te verleggen. We hopen in aanmerking te komen voor een experiment."

Het liep storm op de masterclasses

toekomst'

opvang, naschoolse opvang. Eigenlijk een heel gesol. Daar wilde de motie Van Aartsen-Bos al wat aan verbeteren, maar het wordt pas écht opgelost met andere schooltijden." Als voorbeeld neemt ze het vijf-gelijke-dagen-model. "Volgens dat model gaan de kinderen eerder naar school, ze eten in de klas met hun eigen leerkracht en na schooltijd gaan ze naar de naschoolse opvang. Zo'n heldere dagindeling geeft kinderen rust. Omdat ze 's middags eerder dan nu bij de opvang binnenkomen, kan er op die middag een inhoudelijk goed programma worden aangeboden, afgestemd met vrijetijdsvoorzieningen zoals de sportverenigingen. Ook zal de druk op de wachtlijsten van de opvang verminderen, want er is meer spreiding mogelijk als de vrije woensdagmiddag verdwijnt".

Zinvolle invulling

Jan Littink heeft het onderwerp inmiddels aangekaart op VOS/ABB's netwerkbijeenkomsten voor bovenschoolse directies. Ook daar veel belangstelling. "De tijd is er rijp voor", zegt hij. "Onder ouders is de behoefte aan goede kinderopvang groot, en op de scholen is de kijk op kinderopvang aan het veranderen. Opvang is meer dan kinderen stallen. Het is veel beter om in overleg met elkaar een zinvolle invulling te geven aan het dagprogramma van kinderen. Daar gaat het uiteindelijk om."

Ondanks alle voordelen is het toch niet eenvoudig voor een school om nieuwe tijden in te voeren. Schoolbesturen kunnen er niet alleen over beslissen; de ouders in de medezeggenschapsraad hebben instemmingsrecht. Voor het bioritme-model geldt bovendien dat het financieel lastig is omdat er geen geld is voor een lange middagpauze. Toch denkt Littink dat de nieuwe tijden een succes worden. "Enkele scholen zijn al met proeven begonnen en de eerste erva-

Overblijven in de eigen klas met de eigen leerkracht: dagelijkse praktijk bij andere schooltijden. (Archiefphoto).

ringen zijn goed. Ouders en leerkrachten moeten meestal even wennen, maar blijken er al snel tevreden over te zijn. Ik verwacht dan ook dat over tien jaar zeker de helft van de scholen andere tijden heeft, zowel in stedelijke als in landelijke gebieden. Tijden veranderen, en dat vraagt om Andere Tijden".

Meer informatie: Anki Duin, projectleider, 06-53832036, anderetijdeninonderwijsopvang@xs4all.nl

Dijksma: 'Een botsing'

Staatssecretaris Dijksma heeft op het symposium 'Nieuwe tijden in onderwijs en opvang' op 18 mei in Den Haag beloofd te gaan werken aan het versterken van draagvlak voor nieuwe schooltijden. Ze noemde de traditionele schooltijden 'een botsing tussen oude vormen en nieuwe gedachten'. Dijksma wil het voor basisscholen makkelijker maken om met andere organisaties goede kinderopvang te regelen. Ze bestudeert hoe ze aan huisvestingsproblemen en te strakke regelgeving – bijvoorbeeld de verschillende subsidieregelingen voor bso en tso – een mouw kan passen. Het plan wordt na de zomer aan de Tweede Kamer gepresenteerd.

'De tijd
is er
rijp voor'

Futuristisch *landmark* in primaire

De kleuren geel, rood en blauw kenmerken het gebouw van de vestiging Leon van Gelder van het openbare Reitdiep College in Groningen. Het modern vormgegeven pand, dat werd ontworpen door het Amsterdamse architectenbureau RAU en in 2005 in gebruik werd genomen, staat als een futuristisch landmark midden in de wijk Vinkentuin. Nadeel van het gebouw is dat er vooral in de winter problemen zijn met de klimaatbeheersing.

Gevel in de vorm van een beschermende cocon.

Het gebouw

Omsloten plein biedt veilige plek aan leerlingen.

kleuren

Leon van Gelder is een zelfstandige vestiging, die bestuurlijk onder het bij VOS/ABB aangesloten openbare Reitdiep College valt. De 530 leerlingen volgen een vmbo-opleiding of zitten in de onderbouw van havo-vwo. De school begon in de jaren '80 als middenschool in een pand dat op den duur tot op de draad versleten was. De noodzaak van een nieuw pand was destijds ook onderwijskundig overduidelijk, omdat het oude gebouw geen geschikte praktijkruimten had.

"De opdracht aan de architect was dat het een school moest worden waarin alle leerlingen van welk niveau dan ook zich thuis zouden voelen. We wilden geen grijze blokendoos, maar een gebouw dat meer was dan zomaar een school, en waar de leerlingen met recht trots op zouden zijn. Dat is gelukt!", zegt adjunct-directeur Jan Kuik.

'Gebouw
waar
leerlingen
trots op
zijn'

Beschermende krul

De school bestaat bij de ingang en de aula uit een geel gedeelte, gevolgd door een rood middenstuk en een blauw gedeelte aan het einde. De primaire kleuren staan respectievelijk voor activiteit, geborgenheid en concentratie. "Maar je kunt natuurlijk ook zeggen dat ze symbool staan voor de basis waarmee de leerlingen de rest van hun leven inkleuren", aldus Kuik. De kleuren komen ook nadrukkelijk terug in de lockers voor de leerlingen. De geborgenheid die het gebouw uitstraalt, komt niet alleen tot uitdrukking in de kleur rood die hiervoor symbool staat, maar ook in de gekrulde vorm in de gevel. De krul moet worden gezien als beschermende cocon en is ook in het plein boven de fietsstalling herkenbaar. Het plein is alleen vanuit de school toegankelijk, zodat de leerlingen weten dat ze daar op een veilige plek onder elkaar zijn. Er staan, net als in de aula, ronde zitelementen, waarin ook weer de beschermende krul herkenbaar is.

Wat verder opvalt, zijn de rust en de ruimte in het gebouw. Het open leercentrum bijvoorbeeld straalt door de vide die erboven zit, letterlijk een grote openheid uit. Van buiten komt de transparantie van de school tot uitdrukking in de 'etalage' op de begane grond. Voorbijgangers kunnen vanaf de straat in verschillende les- en praktijkruimten kijken.

Te koud

Nadeel van het gebouw is de klimaatbeheersing. Vooral in de winter is het er te koud. Dat komt doordat het pand zogenoemde betonkernactivering heeft. Door het hele gebouw lopen buisjes met een totale lengte van ruim 5 kilometer die warm water door de betonconstructie voeren. De lucht die in de afzonderlijke ruimten door ventilatie-openingen naar binnen komt, wordt door middel van het verwarmde beton op temperatuur gebracht. Op koude dagen reageert dit systeem echter veel te traag, waardoor het niet behaaglijk wordt. In de afgelopen koude winter was het zo erg, dat de schoolleiding besloot om in de kantine warme-luchtblazers neer te zetten. Het probleem is inmiddels onderkend en er wordt nu aan gewerkt om het op te lossen.

Ronde zitelementen in de aula.

De primaire kleuren komen terug in de lockers.

Open leercentrum in 'etalage' op de begane grond.

Moderne praktijkruimten voor het vmbo.

Combi-functie aantrekkelijk voor

De combinatiefunctie is in opkomst. Mensen in zo'n functie werken in twee verschillende sectoren maar zijn in dienst van één werkgever. Bijvoorbeeld muziekdocenten die zowel lesgeven op een school als op een muziekschool. Juist scholen kunnen veel voordeel hebben van deze regeling, bijvoorbeeld voor het gymnastiekonderwijs. In de grote steden wordt er al mee gewerkt.

Henk Koedood (rechts) en Jeroen de Wit: blij met combinatiefunctie voor de gymles.

Openbare basisschool De Boog in Rotterdam is zo'n school, die al enkele jaren ervaring heeft met de combinatiefunctie. Dat komt omdat de regeling het eerste in de grote steden is ingevoerd. Directeur Henk Koedood zag er mogelijkheden in. Vooral omdat hij bij de invulling van vacatures steeds vaker te maken kreeg met leerkrachten zonder gymnastiekbevoegdheid. Het huidige pabo-diploma omvat die bevoegdheid niet meer en vaak vinden de jonge leerkrachten het ook niet aantrekkelijk om die bevoegdheid achteraf nog te halen. Tegelijkertijd nam de vraag naar goed bewegingsonderwijs toe, als gevolg van de strijd tegen overgewicht bij kinderen.

De Boog heeft nu twee gymleerkrachten in combinatiebanen. Ze zijn in dienst van de gemeentelijke dienst Sport en Recreatie maar verdelen hun tijd tussen obs De Boog en sportverenigingen. Koedood: "Ze zorgen dat kinderen naar sportverenigingen gaan, onderhouden de contacten daarmee en regelen ouders voor de wedstrijden."

De afwisseling in het werk is heel prettig, vindt Jeroen de Wit, één van de twee mensen met een combi-baan op deze school. "Het bevalt me heel goed", zegt hij. "Door deze combinatiebaan heb ik in één keer een volwaardige baan waarvoor ik anders allemaal versnipperde uurtjes bij elkaar

directie én leerkracht

‘Nu minder versnipperde uurtjes’

zou moeten sprokkelen.” Koedood merkt in sollicitatiegesprekken dat dit voor kandidaten belangrijk is. Voor hemzelf is de regeling ook aantrekkelijk. “Je bent betrokken bij sollicitaties en hebt zeggenschap terwijl je niet zelf de werkgever bent.”

Project

De gymleerkracht in de vorm van combinatiebaan sluit aan op het project Schoolsportvereniging, waar Rotterdam vier jaar geleden mee begon. Dit project houdt in dat sportverenigingen zelf aansluitend aan schooltijd naar scholen toe komen om kinderen aan het turnen, volleyballen of basketballen te krijgen. Na drie proeftrainingen kunnen ze lid worden van de sportvereniging en meedoen met de reguliere teams of met een schoolteam meedoen aan de competitie. Dit project is opgezet omdat veel kinderen anders nooit naar een vereniging zouden gaan. Anders dan vroeger is het in veel gezinnen niet meer vanzelfsprekend om lid te worden van een vereniging.

Maar de combinatiebaan is niet per se aan sport gebonden. Bij De Boog start volgend schooljaar een combi van school en bibliotheek, volgens hetzelfde principe: de functie is voor de helft voor de school, voor de andere helft voor de bibliotheek. Koedood ziet nog meer mogelijkheden: techniek en dans of drama tijdens en na school. De Boog had vroeger al, voordat het een brede school was, meer belangstelling voor activiteiten als streetdance dan de school aankon. Nu kunnen die activiteiten ook na schooltijd worden aangeboden.

Meerwaarde

Inmiddels kunnen ook kleinere gemeenten gebruikmaken van de regeling combinatiefuncties. In de gemeente Utrechtse Heuvelrug (Amerongen, Doorn, Driebergen-Rijsenburg, Leersum en Maarn) is er al voor gekozen om combinatiefuncties te creëren voor primair onderwijs en sportverenigingen. Aan scholen en sportverenigingen is gevraagd een plan van aanpak voor combinatiebanen op te stellen. Daarin moet duidelijk worden hoeveel geld de scholen en sportverenigingen ervoor over hebben.

In Utrechtse Heuvelrug zijn drie fte's aan combinatiebanen te vergeven in het primair onderwijs. Dat wil zeggen, als de

gemeenteraad in september met het plan instemt. Of dit gebeurt hangt af van de animo bij de scholen en sportverenigingen en de plannen van aanpak uit deze gelede-

ren. “Wij zien er de meerwaarde

‘Hiermee is gymles te verbeteren’

van in”, zegt Katja Merckx, beleidsmedewerkster onderwijs bij de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Zij verwacht door de combinatiebanen vooral een verbetering van het gymnastiek-onderwijs. “Maar op termijn kan het ook gunstig zijn voor de buitenschoolse opvang.”

Combi-baan om kinderen in beweging te krijgen

Henk-Jan Biegel, adviseur bij VOS/ABB, ziet veel voordelen in de combinatiefuncties die het kabinet mogelijk maakt. Het kan een oplossing zijn voor het probleem dat de huidige lichte Pabo-leerkrachten niet meer automatisch bevoegdheid heeft voor de gymnastieklessen, zoals vroeger wel het geval was. Hierdoor wordt het voor scholen lastiger om goed bewegingsonderwijs te organiseren.

Voor de combinatiebanen is een structurele subsidie beschikbaar. Die is in het eerste jaar van zo'n baan 45.000 euro en daarna 16.000 euro per jaar. De bedoeling is dat de instanties die gebruik maken van de combinatiefunctie van de gemeente co-financiering krijgen tot het salarisniveau.

De ministeries van OCW en VWS werken in het project ‘Impuls brede scholen, sport en cultuur’ samen om 2500 fulltime combinatiefuncties in ons land te creëren. Elke gemeente krijgt een optie op een aantal functies. Behalve de doelstelling van meer beweging voor kinderen zijn er de maatschappelijke functie van de sportverenigingen en de inzet van sport voor het onderwijs, de naschoolse opvang en de versterking van de wijk.

Tweede fase

De regeling voor de combinatiefuncties was vorig jaar bedoeld voor de grootste veertig gemeenten van Nederland en dit jaar, in de tweede fase, voor negentig minder grote gemeenten. Volgend jaar zijn alle overige gemeenten aan de beurt.

Henk Jan Biegel gaat de gemeenten die in aanmerking komen voor de subsidie attenderen op de subsidieregeling, met het aanbod dat adviseurs van VOS/ABB voor gemeenten kunnen nagaan wat de mogelijkheden zijn. Dat heeft Biegel inmiddels al gedaan in het Friese Smallingerland. Daar heeft hij het initiatief genomen de partijen binnen deze gemeente bij elkaar te brengen. Er is een eerste gesprek geweest. Het gaat bij combinatiefuncties meestal om sport, maar ook cultuur en brede school-activiteiten behoren tot de mogelijkheden.

Universumscholen boeken succes

Klaas Huijsman met zijn leerlingen op het Pantarijn College: 'Meisjes met zevens kunnen dit ook'.

Ruim 180 havo/vwo-scholen in Nederland doen mee met het Universum Programma van het Platform Bèta Techniek. Doel daarvan is de belangstelling voor exacte vakken op te krikken. Dat de Universumscholen resultaat boeken, blijkt uit de cijfers. Het aantal leerlingen met een natuurprofiel is sinds 2000 op de havo gestegen met 71 procent en op het vwo met 68 procent. En het aantal meisjes dat voor een bètaprofiel kiest, is bijna verdubbeld.

Fabienne Hendricks, programmaregisseur bij het Platform Bèta Techniek, toont zich dan ook 'ontzettend tevreden' over deze resultaten in het voortgezet onderwijs. Meer eind-examenkandidaten in de bètaprofielen levert immers naar verwachting ook meer instroom op in de bèta-opleidingen in het hoger onderwijs. En dáár is het uiteindelijk om te doen. De hoofdopdracht van het Platform Bèta Techniek is om in 2010 15 procent meer uitstroom uit het bètatechnisch hoger onderwijs te realiseren dan in het jaar 2000. De tussendoelstelling van 15 procent meer instroom in dat hoger onderwijs, is inmiddels al behaald.

"We hebben nu al 16 procent meer instroom, dus dat is mooi", zegt Fabienne opgetogen. "Maar er valt meer uit te halen, nu blijkt dat op de Universumscholen zoveel leerlin-

gen nu een bètaprofiel kiezen. Er zit nog een behoorlijk gat tussen de profielkeuze en de uiteindelijke studiekeuze. De jongeren die zo'n bètaprofiel kiezen, gaan er dus lang niet altijd in door. Dat wordt nu voor ons een speerpunt."

Beeldvorming

Momenteel inventariseert het Platform de huidige instrumenten voor profiel- en studiekeuzebegeleiding op de Universumscholen. De beste voorbeelden worden zichtbaar gemaakt om scholen te ondersteunen bij hun profiel- en studiekeuzetrajecten. "Leerlingen weten kennelijk nog niet goed wat de exacte beroepen eigenlijk inhouden. Dat heeft te maken met beeldvorming die niet overeen komt met de werkelijkheid. We moeten de jongeren laten zien dat bèta-beroepen heel breed zijn, dat je ze overal in de maatschappij

Waarom meer bèta's nodig zijn

In het jaar 2000 hebben verschillende landen, bijeen in Lissabon, afgesproken dat Europa in 2010 een hoogwaardige kenniseconomie moet zijn. Het Nederlandse kabinet heeft daar nog een schepje bovenop gedaan met de doelstelling dat Nederland bij de top van Europa wil horen als het gaat om innovatie, onderzoek en onderwijs. De aanpak hiervoor heeft het kabinet verwoord in het Nationale Actieplan Bètatechniek (Deltaplan), dat is vastgesteld in 2004.

Het kabinet heeft het Innovatieplatform opgericht om de beweging rond de kenniseconomie op gang te brengen en te functioneren als denktank. Daarnaast heeft het Platform Bèta Techniek van de overheid de opdracht gekregen om te zorgen voor voldoende en kwalitatief goed opgeleide bèta's en technici. Dit vanuit de gedachte dat een kenniseconomie draait op kenniswerkers. Driekwart van die kenniswerkers is bèta of technicus.

Zie ook www.platformbetatechniek.nl

tegenkomt en dat dit werk niet alleen voor bollebozen bereikbaar is".

Onlangs heeft het Platform Bèta Techniek weer 60 scholen toegelaten tot het Universum Programma. Die scholen ontvangen een financiële bijdrage van 75.000 euro, verdeeld over drie jaar, als ze er in slagen hun onderwijs zo in te richten dat de interesse voor de bètavakken toeneemt. "En dat blijkt overal te kunnen", zegt Hendricks. "Er is een duidelijk verschil tussen Universumscholen en scholen die niet aan het programma meedoen. Op alle Universumscholen stijgt de keuze voor de bètaprofielen al snel boven het gemiddelde". Hoe doen die scholen dat? "Het Universum Programma is

een bottom-up-programma waarbij scholen zelf hun ambities formuleren. Wij reiken ze wel een kompas aan, waarin speciale aandachtsgebieden worden genoemd: meisjes, havisten, profiel- en studiekeuzebegeleiding maar ook samenwerking tussen bedrijfsleven, primair en hoger onderwijs. Jaarlijks bezoeken we de deelnemende scholen om te kijken waar ze staan", legt Hendricks uit.

De subsidie moeten scholen gebruiken om hun ambities te behalen, maar daarbinnen zijn ze vrij om te beslissen voor welke bèta-activiteiten ze het geld inzetten. De scholen kunnen die 75 mille dus naar eigen inzicht besteden. "We zien wel dat het heel vaak wordt gebruikt voor het vrijroosteren van docenten, die nieuwe lesmodules gaan ontwikkelen."

Van 37 naar 67 procent

De openbare RSG Pantarijn in Wageningen is zo'n Universumschool, die al drie jaar aan het project meedoet. De school ziet al duidelijk resultaat. Klaas Huijsman, biologie-

docent en bètacoördinator van Pantarijn: "Drie jaar geleden koos 37 procent van onze leerlingen voor een van de N-profielen natuur en techniek of natuur en gezondheid. Nu is dat percentage 67 procent, dus een stijging van 30 procent in drie jaar tijd. Landelijk ligt het percentage rond de 40 procent, dus hier is het beduidend hoger. Ook meer meisjes op de havo kiezen N-profielen en ronden de examens met succes af." Hoe heeft Pantarijn dat bereikt? Huijsman: "We hebben de contacten met Wageningen Universiteit en Researchcentrum (WUR) geïntensiveerd. We gaan nu ook al met derdeklassers naar de bètadagen op de WUR. De studenten organiseren dan erg leuke activiteiten voor onze leerlingen. Ze gaan bijvoorbeeld met lieslaarzen de sloot in om de waterkwaliteit te onderzoeken. Dat soort dingen verandert de beeldvorming al enorm. Verder hebben we laptops gekocht en ontwikkelen we lesmodules voor de onderbouw, bijvoorbeeld voor ontwerpen en onderzoeken".

"We boeken nu succes met onze aanpak, maar de vraag is nog wel of al die leerlingen met een N-profiel vervolgens ook echt een bètastudie kiezen", constateert ook Huijsman. "Daarom gaan we de komende jaren meer aandacht besteden aan studiekeuze. Meisjes denken bijvoorbeeld vaak dat zo'n bètastudie te moeilijk is, dat het iets is voor nerds. Ze moeten niet alleen weten dat het juist interessante vakken zijn, maar ook dat meisjes die zevens halen het heel goed aan kunnen".

Voor het Pantarijn College is het Universum Programma op 1 september 2009 afgelopen. "We willen dat predikaat wel blijven dragen, we gaan deze aanpak verankeren in het schoolbeleid", zegt Huijsman.

Bètapluswerkplaats

In Hoogezaand staat het openbare Dr. Aletta Jacobs College nog aan het begin van het traject. "Wij zijn in januari 2008 Universumschool geworden", zegt Bea Ekamper, sectordirecteur voor de gehele onderbouw en de bovenbouw havo/vwo. "We zijn inmiddels begonnen met de Bèta Plus Werkplaats, waar havo/vwo-brugklassers twee uur per week les krijgen over ontwerpen, wetenschappelijk onderzoek en technologie. In het derde leerjaar zetten we een vak 'technisch ontwerpen' op en in de bovenbouw wordt dat onderdeel van het vak Natuur, Leven en Technologie."

Ekamper kan nog niet zeggen of dit ook leidt tot meer leerlingen in de natuurprofielen. De B+ Werkplaats is dit schooljaar van start gegaan. "We zien wel dat de kinderen er enthousiast op reageren. Ze krijgen ook leuke opdrachten en dat maakt de bètavakken aantrekkelijker. Ons doel is vooral havo-meisjes meer N-profielen te laten kiezen".

Ook het Aletta Jacobs College zet het geld vooral in voor ontwikkeltijd voor docenten. "Het is van belang om nu modules te laten ontwikkelen, die aan het eind van het programma, als de subsidie ophoudt, nog steeds bruikbaar zijn. Maar daarnaast hebben we nu ook geld voor excursies, bijvoorbeeld naar Nemo in Amsterdam, en voor gastcolleges door mensen van bèta-opleidingen."

'Die 75 mille besteden scholen naar eigen inzicht'

'Bètavakken zijn niet alleen voor nerds'

'Nieuwe lokalen ook

De vijf vragen

geschikt voor opvang'

Jos Ermens is directeur van obs De Klokkebei in Ulvenhout, een dorp onder de rook van Breda. De school hoort dan ook bij de Stichting Markant Onderwijs, het pas-opgerichte zelfstandige bestuur van acht openbare basisscholen in Breda en omgeving. Ermens vindt de verzelfstandiging een goede ontwikkeling. "We hadden hier al een bestuurscommissie, maar als stichting zijn we pas echt een goede gesprekspartner voor de gemeente, gelijkwaardig aan de andere schoolbesturen".

De openbare school in Ulvenhout telt rond de 350 leerlingen en is onlangs uitgebreid met vier nieuwe lokalen, een lift, een kantoor en een teamkamer.

"Dat was nodig, we barstten uit onze voegen", zegt Ermens.

Wat is op dit moment de belangrijkste ontwikkeling in het onderwijs?

"We gaan naar een aanbod van complete dagarrangementen in het onderwijs, in samenwerking met de kinderopvang. Wij zijn er hier al druk mee bezig, als pilotproject van ons bestuur. Een werkgroep met afgevaardigden van het team, ouders en de opvang werkt aan concrete voorstellen. We zijn begonnen met het op elkaar afstemmen van de jaarprogramma's van de school en de buitenschoolse opvang. We kunnen elkaar daarin immers versterken, want kinderen leren niet alleen op school, maar ook daarbuiten. Ook met de peuterspeelzalen hebben we contact over afstemming van de programma's. Verder denken we aan combinatiefuncties en willen we onze traditionele schooltijden aanpassen. Dat laatste kost tijd. We gaan met de ouders in gesprek over de invoering een continuooster. Zelf vind ik dat een goede oplossing, want daarmee wordt de overblijftijd korter en beter te organiseren, terwijl de naschoolse opvang een langere middag krijgt om een zinvol programma op te zetten. Vooruitlopend daarop hebben we in de nieuwe lokalen boven al schuifwanden laten plaatsen. De opvang gebruikt die lokalen ook, en die kan ze dan gemakkelijk groter maken, zoals vereist

is voor opvangruimte. Als je de dagindeling goed aanpakt, is er iets heel moois van te maken".

Wat is volgens u het grootste probleem in het onderwijs?

"Nu kom ik op mijn stokpaardje: de verzuiling. Ik vind dat zo jammer. Zonder de Nederlandse verzuiling zou er veel slagvaardiger en effectiever gewerkt kunnen worden. Er zou ook financieel winst behaald kunnen worden. Vooral bij de brede-schoolontwikkeling zou het veel tijd en geld schelen. Maar het gaat me ook om het principe: onderwijs moet naar mijn idee algemeen zijn, met daarin verweven lessen over alle wereldgodsdiensten."

Wat wilt u kwijt aan de staatssecretaris?

"Behalve de ontwikkeling van dagarrangementen hebben we ook te maken met de invoering van passend onderwijs. Allemaal prachtig, maar om het goed te kunnen doen is wel een investering nodig. De klassen zijn hier groot: al gauw rond de 30 leerlingen, omdat wij nauwelijks gewichtengelden krijgen. Maar toch wordt ook van onze leerkrachten verwacht dat ze extra aandacht geven aan een rugzakleerling, aan kinderen met ADHD of dyslexie, en hoogbegaafden. Dat vraagt om meer handen in de klas. Extra geld voor extra formatie, dat hebben we nodig, staatssecretaris!"

Wat wilt u kwijt aan VOS/ABB?

"De deskundigheid van VOS/ABB is voor ons heel waardevol. De recente verzelfstandiging hier is begeleid door VOS/ABB. Voor ons is het makkelijk om contact met jullie te leggen en informatie te krijgen, bijvoorbeeld over de functiemix. De modellen op de website zijn erg praktisch. Het is ook fijn dat VOS/ABB ons steeds meer helpt bij de pr en marketing voor het openbaar onderwijs. Ik vind dat openbaar onderwijs wezenlijk anders is, transparanter en laagdrempeliger, en we moeten zorgen dat de ouders dat ook merken."

Waarom wilt u op deze plek gefotografeerd worden?

"Dit is groep 3, in een van de nieuwe lokalen op de bovenverdieping. Hier zijn ook allemaal nieuwe digitale schoolborden. We letten erop dat ze goed gebruikt worden, daar worden de leerkrachten in gecoacht. Want het gaat erom dat vooral de kinderen ermee werken! Deze lokalen met schuifwanden zijn helemaal gebouwd in overleg met de kinderopvang, vanuit een gezamenlijke visie. Daar ben ik ook trots op."

Binnenmilieu op scholen krijgt nu *Elke school een stoplicht*

Er is veel gebeurd sinds VOS/ABB eind vorig jaar de petitie 'Muffe lokalen: kabinet doe er wat aan!' heeft aangeboden aan de Vaste Kamercommissie voor VROM. Zo brengt de GGD nu een bezoek aan alle natuurlijk geventileerde basisscholen, die aansluitend een bescheiden bedrag voor kleine verbeteringen krijgen. Daarnaast komt er 165 miljoen beschikbaar voor bouw en onderhoud van scholen; onder meer bedoeld voor het verbeteren van het binnenmilieu.

Onderzoek wijst uit dat in 80 procent van de klaslokalen de CO²-concentratie te hoog is. Dat kan leiden tot vermoeidheid, hoofdpijn, slijmvliesirritaties en andere gezondheidsklachten. Naar schatting verzuimen dagelijks 2000 docenten en 20.000 leerlingen vanwege het slechte binnenmilieu op scholen. Een slecht binnenmilieu heeft ook een negatieve invloed op leer- en docerprestaties. Het is aangetoond dat leerlingen beter leren in goed geventileerde lokalen. Er is dus alle reden om nóg meer aandacht te besteden aan dit onderwerp en scholen te adviseren over maatregelen die zij kunnen nemen om het binnenmilieu te verbeteren. Met dat doel brengen de GGD's de komende jaren een bezoek aan alle basisscholen die een natuurlijke ventilatie hebben. Dat gebeurt in opdracht van de ministeries van VROM en OCW.

Eéndagsmethode

Elke GGD gebruikt tijdens de bezoeken de zogenoemde ééndagsmethode. Tijdens een bezoek van één dag brengt de GGD onder meer per lokaal de ventilatiecapaciteit en de ventilatiebehoefte in kaart. Ook wordt gekeken naar de plek van radiatoren, de positie van de tafeltjes ten opzichte van ramen en radiatoren, de zonwering en de manier waarop het lokaal verwarmd wordt. Wat dat laatste betreft: het maakt nogal uit of een leerkracht zélf de temperatuur in het lokaal kan regelen of dat dat centraal gestuurd wordt.

"Al die factoren hebben invloed op de kwaliteit van het binnenmilieu. Het is vaak een delicaat evenwicht", zegt Karlien van den Hout, werkzaam als milieugezondheidsdeskundige bij het Bureau Gezondheid, Milieu & Veiligheid – een gezamenlijke voorziening van de GGD's in Noord-Brabant en Zeeland.

Praktische adviezen

Karliën van den Hout legt zelf regelmatig schoolbezoeken af. "Aan het eind van de dag krijgt de school een rapport, met daarin onder meer een ventilatieadvies per lokaal. Zo ziet elke leerkracht direct wat hij zélf, in zijn eigen lokaal kan doen. Ook is er een aantal algemene, schoolbrede adviezen.

We proberen onze adviezen altijd zo concreet en praktisch mogelijk te houden: we wijzen de school op zaken die ze bij wijze van spreken direct kunnen oppakken, veelal zonder heel grote kosten. Aan het eind van de dag vindt ook een afsluitende bespreking met het team plaats. Daarin brengen we het belang van goede ventilatie nog eens heel nadrukkelijk onder de aandacht en leggen we uit hoe de leerkrachten met hun eigen gedrag een positieve bijdrage kunnen leveren aan de luchtkwaliteit."

Stoplicht

Elke school die door de GGD is bezocht, krijgt een CO²-meter. Dat instrumentje laat zien wat er nou eigenlijk gebeurt in de klas. De CO²-meter is een soort stoplicht. Het groene lampje wijst erop dat de luchtkwaliteit oké is, bij rood is er directe actie nodig. Dan moet er bijvoorbeeld een raam open. Oranje betekent dat de luchtkwaliteit achteruit gaat, dus zeg maar: opletten!

"Wat ik interessant vind aan het stoplichtje: leerkrachten én leerlingen krijgen inzicht in de luchtkwaliteit en kunnen direct maatregelen nemen", zegt Karlien van den Hout.

Basisschool Het Startpunt in Den Haag was de 750e school die de GGD een dag op bezoek kreeg. Om dat niet ongemerkt voorbij te laten gaan, ging staatssecretaris Sharon Dijksma eind april naar de school. Adjunct-directeur Marleen de Kleijn: "Wij staan middenin de Haagse Schilderswijk en krijgen regelmatig politici over de vloer. Dan gaat het eigenlijk altijd over onze leerlingenpopulatie en wijkgerelateerde problemen. Leuk dat het nu eens om iets anders ging: het binnenmilieu. Een belangrijk onderwerp, waar alle scholen mee te maken hebben."

Sharon Dijksma kwam onder meer een kijkje nemen in groep 6. "Zij stelde de leerlingen allerlei vragen en daaruit bleek dat ze al ontzettend veel hadden opgestoken van het speciale lesprogramma over dit onderwerp. Onze groep 6 is heel intensief met de problematiek bezig; in hun klas is ook de CO²-meter geplaatst en die houden ze echt goed in de gaten", vertelt Marleen de Kleijn.

'Het is vaak een delicaat evenwicht'

'Dat stoplicht houden ze goed in de gaten'

aandacht

'Schijntje'

De ministeries hebben 10 miljoen euro beschikbaar gesteld voor scholen die door de GGD bezocht zijn. Dat bedrag kunnen zij bijvoorbeeld gebruiken voor extra ventilatieroosters, zonwering of de aanschaf van een extra CO²-meter. Per school komt het neer op circa 1500 euro.

"Dat is echt een schijntje!", zegt Peter van Loon, algemeen directeur van Openbaar Primair Onderwijs Capelle en Krimpen aan den IJssel. Hij legt uit welke investering er wat hem betreft eigenlijk nodig is. "Op een aantal van onze locaties is de luchtkwaliteit allerbelabberdst. Op sommige plekken was het CO²-gehalte boven de 3000 ppm (de eenheid waarin het CO²-gehalte wordt uitgedrukt). Veel te veel! We hebben daarom twee jaar geleden een pilotproject opgezet, samen met de GGD en een ingenieursbureau. De resultaten zijn geweldig: de zuiveringsinstallatie die in een aantal lokalen is getest, brengt de ppm-waarde terug tot onder de 1000, in één lokaal zelfs onder de 800."

In het pilotproject van Van Loon is ook onderzocht in hoeverre deze ppm-waarden terug kunnen worden gebracht bij een heel strikt en intensief ventilatiebeleid. "Dat blijkt dus niet te lukken; de ppm-waarden bleven rond de 1500 steken. Dat vinden wij te veel. Daarom moet er hoe dan ook een zuiveringsinstallatie komen, in ieder geval op de plekken waar de situatie het slechtst is. Kosten: 10.000 euro per lokaal. Als we al onze lokalen hiermee willen uitrusten, kost dat 2 miljoen euro. In dat licht bezien is de tegemoetkoming van de ministeries dus een schijntje, waar we nauwelijks iets mee kunnen."

'Er moet
lucht-
zuivering
komen'

veringsinstallatie komen, in ieder geval op de plekken waar de situatie het slechtst is. Kosten: 10.000 euro per lokaal. Als we al onze lokalen hiermee willen uitrusten, kost dat 2 miljoen euro. In dat licht bezien is de tegemoetkoming van de ministeries dus een schijntje, waar we nauwelijks iets mee kunnen."

165 miljoen extra

Peter van Loon is dan ook blij dat onlangs is bekendgemaakt dat het kabinet de komende twee jaar 165 miljoen extra gaat investeren in de bouw en onderhoud van scholen. Dat geld maakt deel uit van het pakket crisismaatregelen dat in maart is aangekondigd. Een deel van de 165 miljoen is bedoeld om het binnenmilieu te verbeteren en om te investeren in energiebesparing.

De plannen worden op dit moment uitgewerkt. Zodra er meer over bekend is, kunt u daarover lezen op onze website www.vosabb.nl.

Zesdegroepers van Het Startpunt met de CO²-meter. Zij letten wel op dat het lichtje groen blijft.

centrum voor
NASCHOLING
AMSTERDAM

verder met onderwijs

Centrum voor Nascholing Amsterdam

020 525 1241

nascholing@cna.uva.nl

www.centrumvoornascholing.nl

Investeren in talenten is bouwen aan stevig onderwijs

Wat kenmerkt goed schoolleiderschap?

Als schoolleider bent u voortdurend bezig met ontwikkeling. Van uw school, uw personeel en uzelf. Goede schoolleiders geven ieder hun eigen invulling aan dit ontwikkelingsproces. Eén ding hebben ze gemeen: talenten tot bloei laten komen. Wij ondersteunen u hier graag bij.

CNA biedt opleidingen, trainingen en maatwerktrajecten voor docenten, management en onderwijsondersteunend personeel in alle sectoren van het onderwijs. Kijk voor ons complete aanbod op www.centrumvoornascholing.nl.

20 CNA opleidingen komen in aanmerking voor de Lerarenbeurs voor scholing van OCW.

didactiek | begeleidingskunde | leiderschap

BRON PRIMAIR ONDERWIJS

BRON komt eraan!

Het primair onderwijs
gaat aansluiten op **BRON**.

Start: **vanaf april 2009**

Kijk op www.bron.nl voor meer informatie

ONDER
NCSM
LTUUR
NEIEM
SCHAP

Paul Janssen: 'Goed personeelsbeleid geeft goed onderwijs'

Scholen zijn voortdurend bezig zich verder te ontwikkelen. Een frisse blik van een externe adviseur is dan vaak welkom. VOS/ABB heeft zulke adviseurs, maar wie zijn dat eigenlijk? Wat zijn hun drijfveren, wat is hun ambitie en hoe werken ze?

Deze keer: Paul Janssen. Expertise: strategisch personeelsbeleid, hrm en organisatie-ontwikkeling.

"Ik heb me de laatste tijd veel beziggehouden met de functiemix, waar schoolbesturen tegenwoordig mee te maken hebben", vertelt Paul Janssen (43). Lachend: "Toch ben ik absoluut niet Mr. Functiemix. Want de invoering van een goede functiemix houdt meer in dan het najagen van percentages voor verschillende functiegroepen. Het is een onderdeel van strategisch personeelsbeleid, met altijd als doel: goed onderwijs. Uiteindelijk doen we het allemaal voor de leerling, daar gaat het om". Janssen klinkt gedreven als hij over zijn werk begint. "Ja, mijn missie is goed onderwijs voor alle kinderen. Het is mooi om daaraan te kunnen bijdragen met goed personeelsbeleid voor onderwijsorganisaties". Volgens Janssen zit onderwijs 'in zijn genen'. "Mijn ouders zaten al allebei in het onderwijs, en zelf heb ik de pabo gedaan, maar vervolgens ook de hbo-opleiding personeel & organisatie. Het mooie is dat ik die twee opleidingen hier bij VOS/ABB aan elkaar kan koppelen". Tot vorig jaar was Janssen personeelsadviseur bij de Mytyschool in Tilburg. Daar deed hij in bijna tien jaar ervaring op met alle aspecten van personeelsbeleid: competentieontwikkeling, beoordelings- en beloningsbeleid, opleiden in de school en kwaliteitszorg. "Daar heb ik in de praktijk gezien dat goed personeelsbeleid, met aandacht voor de ontwikkeling van het personeel, direct leidt tot beter onderwijs voor leerlingen in de klas. Goed onderwijs is immers alleen mogelijk met goede leraren. En leraren gedijen goed in een schoolorganisatie waar aandacht is voor persoonlijke ontwikkeling, loopbaanmogelijkheden, scholing en verlaging van het ziekteverzuim".

Quickscan

Janssen heeft inmiddels een quickscan ontwikkeld waarmee de adviseurs van VOS/ABB

snel voor een school zichtbaar kunnen maken wat de juiste functiemix betekent voor de financiën. "Da's heel handig, maar nog mooier is dat we met die quickscan ook het strategisch personeelsbeleid van de school snel kunnen doorlichten. Op basis daarvan kunnen we met de juiste beleidsadviezen komen. Alleen zo kan de school een goede functiemix beleidsrijk invoeren en direct koppelen aan de gewenste onderwijsontwikkeling en innovatie". De quickscan is ook een prima middel om de GMR te informeren over de consequenties van de functiemix. Janssen wordt veel gevraagd om die quickscan bij scholen toe te passen, zowel in het primair en voortgezet onderwijs als in het speciaal onderwijs. Hij komt daardoor op heel veel scholen in het hele land. "Da's interessant, want de problemen waar scholen mee te maken hebben, zijn heel divers", vertelt hij. "Het is de uitdaging om in heel verschillende situaties toch steeds tot een sterk personeelsbeleid te komen".

Janssen wijst erop dat de functiemix een uitgelezen kans is om goed leiderschap in de schoolorganisatie te ontwikkelen. Tot 2014 zullen talloze beoordelingsgesprekken worden gevoerd in het onderwijs om de doelstellingen uit het Convenant Leerkracht te realiseren. "Collega-adviseur Sjoerd Sol en ik hebben een training ontwikkeld voor directeuren en leidinggevenden om beoordeling en promotie van leraren voor de functiemix mogelijk te maken. Daar hebben al veel scholen belangstelling voor getoond", besluit Janssen.

Paul Janssen is te bereiken via
06-53325092 of
pjanssen@vosabb.nl.

Leraarplus geeft kwaliteitsimpuls

De vwo'ers moeten weer interesse krijgen in het basisonderwijs. Om dat te bereiken hebben twee besturen voor openbaar primair onderwijs in Drenthe en Overijssel samen met de Stenden Hogeschool in Emmen en de Rijksuniversiteit Groningen de opleiding Leraarplus ontwikkeld. Dit jaar is er proefgedraaid met één student, komend schooljaar beginnen naar verwachting acht tot tien vwo'ers met de nieuwe opleiding.

Gerrit Lamberts is opleidingscoördinator van het bestuur Arcade voor openbaar primair onderwijs in de Overijsselse gemeente Hardenberg en de Drentse buurgemeente Coevorden. Samen met Theo Huting, de voorzitter van dit bestuur met 30 scholen en ruim 3400 leerlingen, vertelt hij dat Arcade en het bestuur Openbaar Primair Onderwijs Emmen behoefte hebben aan excellente leerkrachten, die naast hun lesgevende taak ook kunnen worden ingezet voor ondersteunende functies.

“Wij willen onze beleidsvrijheid optimaliseren en zeggenschap hebben over ons eigen curriculum. Dan heb je een ander soort leraren nodig, mensen die naast lesgeven bijvoorbeeld ook verstand hebben van diagnostiek van leerlingen, interesse en plezier hebben in de onderzoekscomponent van het vak en in staat zijn te reflecteren op hun eigen functioneren. Zij kunnen intern op beleidsniveau met verbetervoorstellen komen, zodat we daarvoor geen externe expertise hoeven in te huren.”

Motivatie

De Leraarplus-studenten, die op scholen voor voortgezet onderwijs in Overijssel en Drenthe worden geworven, krijgen niet zomaar een plaats op de speciale opleiding. Voorwaarde is dat ze het vwo hebben afgerond, maar dan zijn ze er nog niet. Ze moeten in een brief duidelijk hun motivatie uiteenzetten en krijgen, mits de brief daar voldoende aanleiding toe geeft, een persoonlijk selectiegesprek. Dat dit gesprek bepaald geen wassen neus is, bewijst het feit dat vorige zomer, voordat het experimentele jaar van de nieuwe opleiding begon, twee kandidaten afvielen en slechts één student werd toegelaten. In het komende studiejaar zullen naar verwachting acht tot tien vwo'ers aan de nieuwe oplei-

Selectie voor Leraarplus is geen wassen neus

Lamberts en Huting: 'Deze opleiding met extra's trekt wellicht meer jongens aan'.

aan het basisonderwijs

ding beginnen. Op dit moment zijn nog niet alle selectiegesprekken met de kandidaten gevoerd en is het exacte aantal nieuwkomers dus nog niet bekend.

Leraarplus bestaat uit het reguliere pabo-programma van de Stenden Hogeschool in Emmen met daarbij als extra's aan de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) wetenschappelijke modules met vakken als pedagogiek, ontwikkelingspsychologie en statistiek. Doordat de studenten staan ingeschreven aan de Stenden Hogeschool, kunnen ze de modules aan de RUG zonder extra kosten volgen. De studiekosten worden overigens volledig vergoed door Arcade of OPO Emmen, al naar gelang de openbare basisschool waar de student een opleidingsplaats krijgt. Op dit moment zijn er drie opleidings scholen in Emmen en eveneens drie in Coevorden. "Deze scholen zijn de thuisbases van de studenten. Ze bieden een onderwijscontext waarin de studenten direct in de praktijk kunnen brengen wat ze op de pabo en aan de universiteit in theorie hebben geleerd." Elke student heeft op de opleidings school een eigen coach. Bovendien hebben de leerkrachten van deze scholen een mentoraatcursus gevolgd. Voorwaarde is dat de opleidings scholen een voldoende inspectierapport hebben.

Krachtig meesterschap

Leraarplus is een kwaliteitsimpuls, die volgens Arcade en OPO Emmen naadloos aansluit op de kwaliteitsagenda 'Krachtig meesterschap'. Het ministerie van OCW zet hiermee in op een schoolorganisatie, waarbinnen meer ruimte is voor doorgroei en inzet van leraren. De investering van de twee besturen is niet gering. Arcade en OPO Emmen staken in totaal 33.000 euro in het experimentele jaar, waaraan dus slechts één vwo'er deelnam. Lamberts en Huting: "Voor volgend jaar schatten we de kosten in op ruim 100.000 euro. Dat is inderdaad een behoorlijke investering. Ook het opleiden van de coaches en de

mentoraatcursussen voor de leerkrachten van de respectievelijke opleidings scholen kosten geld, maar wij denken dat de opbrengsten op den duur duidelijk hoger zullen zijn dan de kosten." De provincie Drenthe heeft een subsidie toegezegd en er is een subsidieaanvraag ingediend bij het ministerie van OCW.

De Leraarplus-studenten krijgen een baangarantie. Voorwaarde is wel dat ze minimaal vijf jaar aan het bestuur dat hun opleiding heeft betaald verbonden blijven. "Het is ook mogelijk dat ze na verloop van tijd binnen onze organisatie doorstromen naar een directiefunctie, maar daar is de opleiding niet specifiek voor bedoeld. Waar het ons om gaat, is dat we binnen onze besturen een aantal excellente leraren krijgen die een meerwaarde voor ons openbaar onderwijs zijn."

'Flinke investering, maar opbrengsten nog hoger'

Meer jongens

Bijkomend effect van Leraarplus kan zijn dat er meer jongens op de pabo en het basisonderwijs zullen afkomen. Zij vormen op dit moment nog steeds een slinkende minderheid. De pabo heeft onder bijna alle jongens zo'n slecht imago, dat de ontrechte gedachte leeft dat je daar pas heengaat als je nergens anders meer kunt slagen.

"Nu er een opleiding met extra's bestaat en wij bovendien meer baanperspectieven kunnen bieden, zou het kunnen dat jongens de pabo weer ontdekken en dat er op den duur meer mannen in het basisonderwijs komen. Wij vinden het van belang dat kinderen op school in aanraking komen met vrouwen én mannen. Bovendien zie je vaak dat mannen anders omgaan met bepaalde vakken dan vrouwen. Dat geldt bijvoorbeeld voor aardrijkskunde en geschiedenis. En ook op de werkvloer kan een betere mix van vrouwen en mannen volgens ons een verrijking zijn."

Meer informatie op www.leraarplus.nl

Vrouwen verkwanselen vakinhoud?

In Over Onderwijs van december 2007 kwam de feminisering van het onderwijs en het geringe aantal jongens op de pabo's aan bod in de rubriek Het debat. Daarin stond hoofd docent Gerda Geerdink van de pabo van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN) tegenover Mineke van Essen, emeritus-hoogleraar genderstudies aan de Rijksuniversiteit Groningen.

De feminist Geerdink stelde dat de vervrouwelijking van het onderwijs heeft geleid tot een verlies aan vakkennis. "Mannen die voor de klas staan, halen de wereld de school in. Zij vinden vakken als aardrijkskunde, geschiedenis, biologie en natuurkunde interessant. Mannen leggen ook meer nadruk op de zakelijke kant. Vrouwen zijn meer naar binnen gericht. Zij willen vooral dat het gezellig is in de klas, dat de sfeer goed is. Ze zijn meer op mensen gericht, willen hun leerlingen meer begrijpen. Het is net als in een gezin, waar vader en moeder ook ieder hun eigen rol hebben."

De uitspraken van Geerdink, die op de HAN de pilot Paboys leidde, maakte bij Van Essen, die zich eveneens als feminist profileert, een verontwaardigde reactie los: "Dit is te gek voor woorden! De stelling dat het door de vrouwen komt dat er minder aandacht is voor vakinhoud, is simpelweg niet waar. Dat kun je met geen mogelijkheid wetenschappelijk bewijzen."

Zie Over Onderwijs nr. 6 van december 2007, pag. 16-17.

KPC Groep

Verstand van leren
Gevoel voor mensen

Advies

Opleiding en training

Co- en interim-management

Onderzoek en ontwikkeling

De kracht van verbinden

Verbeteren van leren en opleiden, professionalisering, organisatieontwikkeling, bedrijfsvoering en strategie. Onderwijsorganisaties zetten nieuwe stappen.

KPC Groep zet uw vraagstukken in het juiste perspectief en zorgt voor verbindingen. Verbindingen tussen mensen en organisatiedoelen, tussen inhoud en proces, tussen beleid en praktijk, tussen uw organisatie en andere spelers in het veld. Vanuit deze benadering creëren we samen met opdrachtgevers echte groei en ontwikkeling.

Meer weten over onze expertises en dienstverlening op het gebied van onderwijsinnovatie, organisatieontwikkeling, professionalisering, strategie en bedrijfsvoering:

www.kpcgroep.nl

Werkgever mag afgaan op adviezen bedrijfsarts

Een herkenbaar voorbeeld uit de onderwijspraktijk. Ruim anderhalf jaar geleden is een leerkracht uitgevallen, naar eigen zeggen wegens een te hoge werkdruk. Re-integratie-activiteiten hebben plaatsgevonden, maar er is nog geen sprake van volledig herstel en de WIA-keuring wordt aangevraagd bij het UWV. Dan krijgt het schoolbestuur onverwachts een loondoorbetalingsverplichting van een jaar opgelegd. Wat blijkt? Het UWV vindt dat de werkgever ten onrechte heeft geluisterd naar de bedrijfsarts en daardoor te weinig heeft gedaan aan re-integratie.

De werkgever vecht het besluit van het UWV aan: hij heeft immers wel degelijk gewerkt aan re-integratie. Hij heeft maatregelen genomen om de werkdruk te verminderen door een onderwijsassistent aan de klas toe te voegen. Toch viel de leerkracht steeds weer uit. Een paar keer kreeg de werkgever van de bedrijfsarts te horen dat zijn werknemer volledig arbeidsongeschikt was en dat druk uitoefenen om te re-integreren tot nieuwe uitval zou leiden. Daarom legde de werkgever zijn re-integratieinspanningen stil tot het moment dat hij van de bedrijfsarts hoorde dat de werknemer er weer aan toe was.

De werkgever gaat ervan uit dat hij zich op deze manier aan alle regels betreffende re-integratie heeft gehouden, en is dus verbaasd als het UWV – in het kader van de aanvraag voor de WIA-keuring - oordeelt dat hij onvoldoende heeft gedaan. Op grond daarvan kan het UWV inderdaad een loondoorbetalingsverplichting van maximaal 52 weken opleggen.

In dit geval verklaart het UWV dat de bedrijfsarts van de werkgever ten onrechte heeft aangegeven dat de werknemer tijdens de re-integratie gedurende bepaalde perioden volledig arbeidsongeschikt was. Het UWV heeft artsen in

dienst die zo'n – andersluidend - medisch oordeel kunnen vellen. De werkgever is volgens het UWV volledig aansprakelijk voor het 'foute' oordeel van zijn bedrijfsarts en legt daarom de loondoorbetalingsverplichting op. Betekent dit dat een werkgever niet op het oordeel van zijn bedrijfsarts mag vertrouwen?

Een aantal werkgevers heeft hierover procedures gevoerd bij diverse rechtbanken. Een van deze procedures is gevoerd door VOS/ABB-advocaat Erik Brouwer. Inmiddels hebben twee rechtbanken – Assen en Den Bosch – de werkgevers gelijk gegeven.

Volgens deze rechtbanken mag een werkgever afgaan op de adviezen van zijn bedrijfsarts, tenzij er omstandigheden zijn om te twijfelen aan de juistheid en/of consistentie van dat advies. In de uitspraken wordt gewezen op het feit dat het gaat om een medische beoordeling die tot het domein van de bedrijfsarts behoort. Een bedrijfsarts zal, gelet op de privacy van de werknemer, wel zijn conclusies over de functionele beperkingen van de werknemer met de werkgever delen, maar mag volgens de Wet bescherming persoonsgegevens geen inzage geven in het achterliggende medische dossier.

Een werkgever mag dus zijn re-integratieinspanningen afstemmen op het oordeel van zijn bedrijfsarts, tenzij er omstandigheden zijn om te twijfelen aan dit advies. Een werkgever moet, ook in het licht van de rechterlijke uitspraken, kritisch blijven en regelmatig – maandelijks – overleg voeren met de bedrijfsarts. Bij twijfel dient een werkgever een deskundigenoordeel bij het UWV te vragen of een re-integratiedeskundige van het Vervangingsfonds in te schakelen.

*mr. drs. Lies Boogerman,
juridisch adviseur bij VOS/ABB.*

Nieuw profiel voor betere

Hoe kunnen we de openbare Teldersschool weer laten groeien en bloeien? Die vraag stelde het Bureau Openbaar Onderwijs Leiden aan VOS/ABB. De adviseurs Hans Teegelbeckers en Yoeri Sijl van VOS/ABB hebben deze maand hun ideeën samen met het Leidse bestuur gepresenteerd aan het schoolteam en de medezeggenschapsraad. In de zomer wordt gekeken welke adviezen worden overgenomen in een plan van aanpak.

De openbare Teldersschool staat in Haagweg-Zuid, een wijk in het zuidwestelijke deel van Leiden, waar het gemiddelde inkomen relatief laag is. De wijk kent veel sociale woningbouw uit de jaren '50 en '60. Op basis van de bevolkings-samenstelling zou mogen worden verwacht dat het aandeel leerlingen van allochtone afkomst op de Teldersschool 43 procent bedraagt, maar de realiteit laat zien dat dit 90 procent is. Bovendien laat het aantal leerlingen al jarenlang een gestaag dalende lijn zien, doordat er in de wijk sprake is van zowel witte als zwarte vlucht. Honderden autochtone leerlingen en kinderen van hoger opgeleide allochtone ouders gaan naar andere scholen elders in de stad, terwijl slechts een handjevol kinderen van buiten de wijk naar Leiden-Zuidwest komt.

Het Bureau Openbaar Onderwijs Leiden vindt de eenzijdige samenstelling van de leerlingenpopulatie op grond

van zowel onderwijskundige als maatschappelijke motieven een ongewenste ontwikkeling, vertelt interim-bestuursdirecteur Patrick Went. "De school heeft de laatste jaren als onderwijskansenschool forse ontwikkelingen doorgemaakt. De Telders is gewoon een goede school, aan de onderwijskwaliteit ligt het dus niet! Het probleem

is de concentratie achterstandsléerlingen. Als de populatie meer gemengd wordt, kunnen kinderen die bijvoorbeeld vanwege hun taalachterstand minder goed presteren, zich optrekken aan leeftijdgenootjes die goed kunnen leren en van huis uit wel voldoende taalkennis meekrijgen. Het is wetenschappelijk bewezen dat dit goede effecten heeft. Bovendien vinden wij het als openbaar onderwijs van groot maatschappelijk belang dat kinderen met verschillende sociale en culturele achtergronden elkaar ontmoeten. Dat past bij de actieve pluriformiteit, bij de taak die wij als openbaar onderwijs hebben. Ook daarom is het van belang dat de Telders weer een gemengde school wordt." Went benadrukt ook dat de Teldersschool voor het openbaar primair onderwijs een belangrijke strategische positie inneemt, omdat pas weer op grotere afstand in Leiden andere openbare basisscholen zijn. Het moet dus absoluut worden voorkomen dat de school nog verder krimpt en op den duur noodgedwongen uit de wijk zou moeten verdwijnen. In dat geval zou er voor het openbaar onderwijs een witte vlek op de kaart van Leiden ontstaan.

'Aan de kwaliteit ligt het niet'

Self-fulfilling prophecy

Het Bureau Openbaar Onderwijs Leiden vroeg aan VOS/ABB een advies op te stellen met mogelijke maatregelen die de trend van het dalende aantal leerlingen zouden kunnen keren en de school weer meer gemengd zouden kunnen maken. Senior-adviseur Hans Teegelbeckers en junior-adviseur Yoeri Sijl presenteerden eerder deze maand samen met het bestuur hun bevindingen aan het personeel en de medezeggenschapsraad van de Teldersschool. Een van hun adviezen is dat de school een andere profilering moet krijgen.

"Nu profileert de Teldersschool zich met veel aandacht voor zorg. Daar is bewust voor gekozen, maar dan is het natuurlijk logisch dat je veel leerlingen krijgt die extra zorg nodig hebben. Dat is bijna een *self-fulfilling prophecy*. Zorg er dus voor dat je je niet prominent afficheert met zorg, maar bijvoorbeeld met excellentie, en zet dat ook op je gevel!

Hetzelfde kun je zeggen over de term 'kleurrijk', waarmee de school zich ook profileert. Wanneer je als autochtone ouder ziet dat bijna alle leerlingen van allochtone afkomst zijn, dan betekent de term 'kleurrijk' voor die doelgroep hetzelfde als 'zwart'. Die term heeft dus een verkeerde lading gekregen. Misschien dat je in een later stadium, als de Telders weer gemengd is geworden, de school opnieuw kleurrijk kunt noemen, maar nu roept deze profilering bij de ouders die je binnen wilt halen associaties op, die de positie van de school geen goed doen."

'De term 'kleurrijk' heeft verkeerde lading'

Ambitieuw ontwikkelplan

Een ander probleem waar de Teldersschool mee te kampen heeft, is de verouderde huisvesting. Het gebouw is in de jaren '60 neergezet en heeft overduidelijk niet de uitstraling die bij modern onderwijs past. Wat dit betreft zijn er kansen, want de wijk is opgenomen in een ambitieus plan voor een ingrijpende renovatie. In het integraal huisvestingsplan van de gemeente staat dat er in 2016 een nieuw schoolgebouw moet staan.

"Als ouders het huidige gebouw zien en dat vergelijken met bijvoorbeeld het pand van de openbare Lorentzschool, dat er

menging en meer leerlingen

wel modern en goed uitziet, dan is de keuze voor hen snel gemaakt. Maar als er over een aantal jaren op de plek van de Teldersschool een nieuw gebouw staat, behoort die ongelijke strijd tot het verleden.”

In het ontwikkelplan voor de wijk neemt sport een belangrijke plaats in. Teegelbeckers en Sijl raden dan ook aan om te overwegen het thema ‘sport’ aan het profiel van de Teldersschool te koppelen. Ook adviseren zij om tijdens de nieuwbouw in elk geval kwalitatief hoogstaande tussentijdse huisvesting te realiseren. “Tegenwoordig heb je prima portocabins, waarin het heel goed lesgeven is. Zo kun je er al op redelijke korte termijn voor zorgen dat het imago van de school beter wordt.”

Het is volgens de twee VOS/ABB-adviseurs ook van groot belang dat de representativiteit van de school op andere vlakken beter wordt. Als voorbeeld noemen ze de telefonische bereikbaarheid. “Zorg ervoor dat je als directeur altijd een draadloze telefoon op zak hebt, en dat als je niet gestoord kunt worden, iemand anders binnen de school op een correcte manier de telefoon opneemt. Dat kan bijvoorbeeld de ib’er zijn. Goede bereikbaarheid is zo belangrijk! Dat geldt ook voor je website en e-mail. Er is veel te winnen,

als je daar structureel zorgvuldig mee omgaat.”

Bestuursdirecteur Went is blij dat VOS/ABB zo’n uitgebreid advies voor een betere profilering van de Teldersschool heeft opgesteld. De komende maanden wordt in samenspraak met het team en de MR gekeken welke onderdelen uit het advies worden overgenomen in een plan van aanpak, waarmee het bestuur en de school in het nieuwe schooljaar direct aan de slag gaan.

Profilering en positionering

Hans Teegelbeckers en Yoeri Sijl zitten in het team Bestuur en Inrichting van VOS/ABB Consulting. Zij houden zich onder meer bezig met de profilering en positionering van openbare scholen.

Wilt u meer informatie over de mogelijkheden die VOS/ABB Consulting op dit vlak te bieden heeft, dan kunt u contact opnemen met Hans Teegelbeckers, 06-51603209, hteegelbeckers@vosabb.nl of Yoeri Sijl, 06-22998606, ysijl@vosabb.nl.

Het is wetenschappelijk bewezen dat menging positieve effecten heeft.

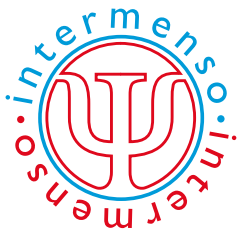

SCHOOLENQUÊTES.NL

- Eenvoudig online enquêtes opstellen
- Onbeperkt aantal respondenten en enquêtes
- Voorgeïnstalleerde enquêtes op gebied van kwaliteitsverbetering
- Professionele helpdesk

Meer informatie vindt u op www.schoolenquetes.nl

van stress naar
levende ontspanning

Training Omgaan met Stress

- ▶ meer inzicht in eigen gedrag en gevolgen daarvan
- ▶ goede stresshantering
- ▶ grenzen leren voelen en stellen
- ▶ leren luisteren naar je lichaam

www.intermenso.nl

Stenden
hogeschool

Windesheim

Werken aan uw leiderschap?

Kies voor een opleidingstraject van de hogescholen Stenden en Windesheim:

- Management Ontwikkel Trajecten
- Basisbekwaamheden directeur primair onderwijs
- Directeur primair onderwijs
- Master in Leadership in Education (in samenwerking met Magistrum)

Meer informatie?

Kijk op www.ismweb.nl of www.windesheim.nl.
Of e-mail naar ism@stenden.com of info@windesheim.nl.

Mijn Landschap, natuur dichtbij

de12Landschappen

Doe mee aan onze FOTOWEDSTRIJD, ga naar www.de12landschappen.nl/fotowedstrijd

Pleidooi voor andere financiering en fusies

Limburg kampt met sterke krimp

Gerendal bij Schin op Geul: het Limburgse landschap ontgroent niet, de bevolking wel.

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) kwam onlangs met cijfers die ze in Limburg allang kenden: de krimp van het aantal leerlingen als gevolg van de demografische ontgroening is in die provincie het sterkst. De Limburgse

gedeputeerde Odile Wolfs (PvdA) buigt zich over de problemen.

In het rapport *Demografische voorsprong: kwaliteitsslag onderwijs* uit maart 2008 stond al de dalende trend vermeld, die nu door het CBS werd bevestigd. De cijfers uit het rapport en die van het CBS zijn niet helemaal identiek aan elkaar, maar ze komen in feite op hetzelfde neer: Limburg kampt met een forse ontgroening. Tot 2025 neemt het aantal leerlingen in het basisonderwijs daar met 24 procent af, terwijl in het voortgezet onderwijs een afname van 28 procent wordt verwacht.

De daling is het sterkst in Zuid-Limburg. "We staan voor een stevige opgave, maar het is niet rampzalig", zegt gedeputeerde Wolfs. Er is een speciale taskforce opgericht, waarin naast de provincie Limburg, de schoolbesturen Movare, Innovo, jong Leren en Focus voor primair onderwijs, de vo-besturen SVO/PL, Trevianum en LVO en drie grote Zuid-Limburgse gemeenten zitten.

Inkomsten dalen sneller dan kosten

Een van de grote problemen die de krimp met zich meebrengt, is dat de aantallen leerlingen en daarmee de inkomsten van de schoolbesturen sneller afnemen dan de kosten. Het gebouw van een krimpende school moet onderhouden blijven en de personeelskosten per leerling nemen toe. Wolfs zegt dat samen met het ministerie van OCW naar een oplossing wordt gezocht. "Als het aantal scholen in Limburg vermindert, levert dat voor OCW een besparing op. Die besparing zou in de krimpregio's geïnvesteerd moeten worden, bijvoorbeeld door in een langzamer tempo de inkomsten van scholen te verlagen bij daling van de leerlingaantallen."

Wolfs merkt verder op dat bestuurlijke schaalvergroting een kans biedt om de financiële en organisatorische problemen te verzachten. Ze relateert de beperkende maatregelen die minister Ronald Plasterk van OCW neemt tegen besturen die willen fuseren. "In krimpregio's zijn fusies hard nodig om onderwijsvoorzieningen overeind te houden. De fusietoets moet worden aangepast voor de krimpregio's."

Openbaar dun gezaaid

De vermindering van scholen zet ook de spreiding van schoolsoorten onder druk. Dat geldt vooral voor het openbaar onderwijs, dat in Limburg van oudsher al vrij dun gezaaid is. Wolfs ziet echter creatieve oplossingen. "Door slim te combineren moeten we zowel naar schoolsoort als naar spreiding een goed aanbod overeind houden. Met goede samenwerking van schoolbesturen en gemeenten, en steun van OCW en de provincie moet dat lukken."

Het onderzoeksrapport *Demografische voorsprong: kwaliteitsslag onderwijs* staat op www.limburg.nl. Voor de cijfers van het CBS zie www.cbs.nl

'Fusies zijn in krimpregio's hard nodig'

Colofon

Over Onderwijs is het relatieblad van VOS/ABB, de vereniging van openbare en algemeen toegankelijke scholen en een van de grootste werkgeversorganisaties in het onderwijs. Bijna 400 besturen met circa 2800 scholen en ruim 850.000 leerlingen zijn aangesloten.

Redactie-adres:

Over Onderwijs
Postbus 162, 3440 AD Woerden
overonderwijs@vosabb.nl
tel: 0348 - 405 270

Redactie:

Lucy Beker (eindredactie)
Martin van den Bogaerd

Medewerkers aan dit nummer:

Karin van Breugel, Jurgen van Dijk,
Lies Boogerman

Fotografie:

Martin van den Bogaerd, Peter Arno Broer, Martin Droog, Fred de Groot, Maarten Hartman, Jan van der Meijde, Robert van den Berge, Gerhard van Roon, André Ruigrok

Foto omslag:

Foto: André Ruigrok

Ontwerp en lay-out:

Afdeling Vormgeving, Bussum

Druk:

Giethoorn ten Brink, Meppel

Advertentiebureau:

Recent, Amsterdam
020 - 330 89 98
info@recent.nl
Contactpersoon: Ray Aronds

Abonnementen:

Leden van VOS/ABB ontvangen een exemplaar per bestuur en per school gratis.
Extra abonnementen mogelijk (zie www.vosabb.nl).
Abonnement niet-leden: 63 euro per jaar.

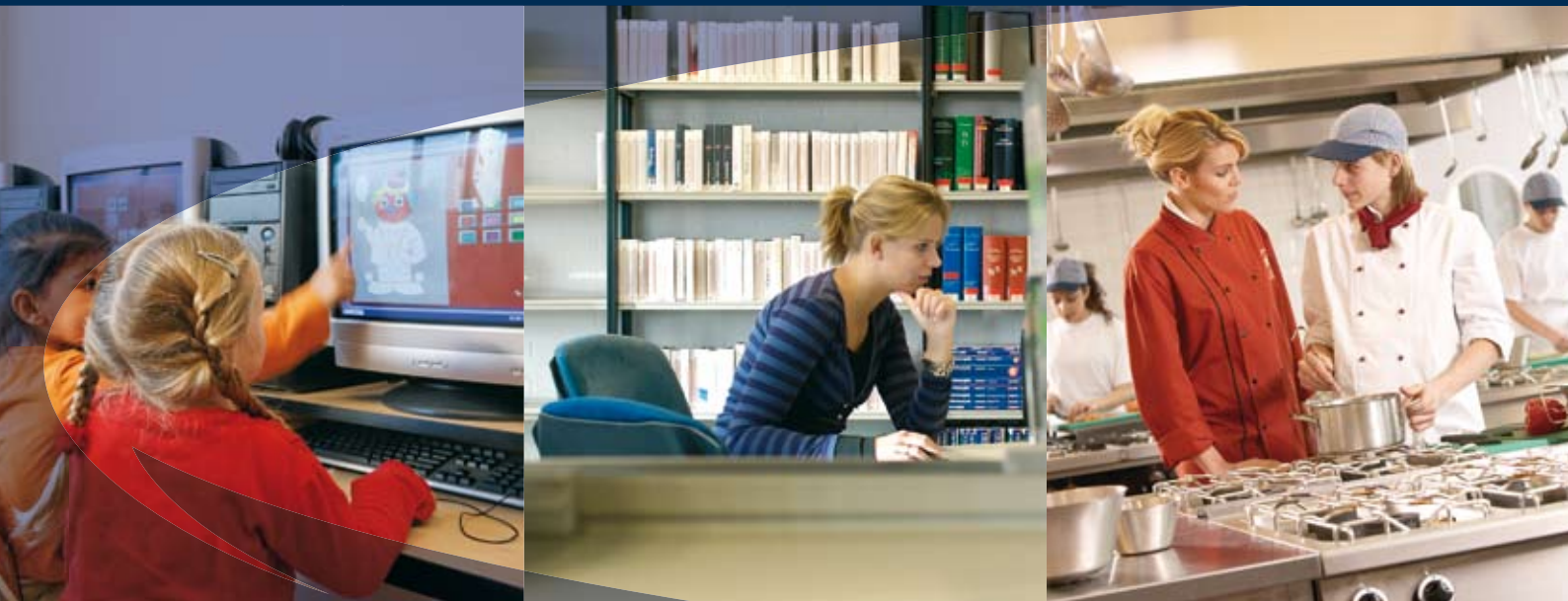
Opgeven als abonnee bij:

VOS/ABB, t.a.v. Irene Smit,
tel: 0348 - 405 203; e-mail:
ismet@vosabb.nl

Copyright:

Alle rechten voorbehouden.

Fundament voor de toekomst

Onderwijs begint met huisvesting

In een ruimte die daar speciaal voor is gecreëerd met alle faciliteiten die nodig zijn. Dit vraagt om creatieve huisvestingsoplossingen met veel functionaliteit én flexibiliteit. Kennis van en ervaring met primair en voortgezet onderwijs, middelbaar beroepsonderwijs en hoger onderwijs zijn vereist. Onze specialisten van Onderwijs volgen de nieuwste ontwikkelingen en trends om specifieke huisvestings- en vastgoedvraagstukken op te lossen. Zo bent u klaar voor de toekomst.

www.hevo.nl

